СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 205. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 4. вересня, 1928. VOL. XXXVI. No. 205. Jersey City, N. J., Tuesday, September 4, 1928. THREE CENTS.

10 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ХАБАРІ

СТІЛЬКИ ПЛАТЯТЬ РІЧНО БУТЛЕГЕРИ У ФИЛАДЕЛФІЇ РІЖНИМ ВИСОКИМ І МЕНШИМ УРЯДОВЦЯМ ТА ПОЛІЦІЇ, ЩОБИ ОКУПИТИ СВІЙ БИЗНЕС.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 31. серпня. — Вже 10 днів розглядає Ґренд Джурі діяльність бутлеґерів і ще не зібрано відповідних матеріялів. Справу треба буде відложити до дальшого слідства. Але вже з того, що тепер зібрано, треба ствердити, що у Филадефії істнує надзвичайно добре зорганізована бутлеґерська шайка, яка оперує підкупством, грабунками, нападами, убийствами, терором і цілою зґраєю кримінальних типів, котрі готові на все. В той спосіб управляється в місті бутлеґерський бизнес отверто, що є найбільшою ганьбою для міста. Кромі сего бутлеґери не жалують гроша і видають річно яких 10 мілїонів долярів на підкупство урядвоців. Платять і по $500 звичайному полісменови, щоби він не глядів через кілька мінут в ту сторону, куди повинен, а кудою перевозять віску і другі алькоголічні напитки. Вищим поліційним урядовцям платили і по $200,000 на місяць. Навіть за часів ґенерала Батлера його найвірніщий поліційний відділ був в руках бутлеґерів. Кождий з полісменів одержував правильну місячну платню.

ГИРСТ ПРОТИ СМИТА.

КАЖЕ, ЩО СТОЯЧИ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ, СМИТ ПРОВАЛИТЬСЯ. САМ ГИРСТ Є ЗА МОДИФІКАЦІЄЮ ЗАКОНА ВОЛСТЕДА, АЛЕ ТОЇ ДУМКИ, ЩО ЩЕ НЕ ПРИЙШОВ ЧАС НА ТЕ.

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — З Парижа, де перебуває пресовий магнат Гирст, прийшла від нього до його приятелів в Ню Йорку телеґрама, в якій він предсказує побіду Гувера, а поражку Смита. Він каже, що Смит опирається на прогибіції, як головнім аґітаційнім адуті, а републиканці на добробуті, державних здорових фінансах і добрій заграничній політиці. Смит зі своїм прогибіційним адутом нічого не вдіє, бо кождий добре знає, що він, будучи президентом, нічого не порадить, бо навіть конґрес не може перевести зміни. Тільки нарід з трох четвертих стейтів може змінити конституцію. Закон Волстеда являється на думку Гирста вповні схибленим, але ще не найшов той момент, щоби нарід пізнав ту помилку. Гирст заатакував рівнож Таммані Голл, як інституцію, що має тільки горівчані інтереси на голові.

ПРОГИБІЦІЙНА ПАРТІЯ НЕ ЙДЕ ЗА ГУВЕРОМ.

ШИКАҐО, 31. серпня. — Національний екзекутивний комітет прогибіційної партії рішив, що боротьба в обороні прогибіції, звернена проти Смита, розібє цілковито саму партію та що Смит не є на ділі проти прогибіції, а тільки за її модифікацією. По тій причині партія рішила не заявитися аґітувати за Гувером.

НЮ ЙОРК ЗА ГУВЕРОМ.

ТАК КАЖЕ ДР. ВОРК. ДОБРОБУТ ЗАВАЖИТЬ ПРИ ГОЛОСОВАННЮ.

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Др. Губерт Ворк, голова Републиканського Народного Комітету, твердить, що Ню Йорк і цілий нюйорський стейт піде в більшости при виборах президента за Гувером. Буде те саме, що було в кампанії за Куліджом, а тільки з тою ріжницею, що тепер краща ситуація, бо нарід переконався, що значить републиканська адміністрація і яке це добро для народу.

БЕРЕ В ОБОРОНУ ВАШИНҐТОНСЬКИЙ УРЯД.

ПРЕЗИДЕНТ ЛІБЕРІЇ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО СЕКРЕТАР СТЕЙТУ НЕ ВПЛИВАВ НА ЛІБЕРІЮ В ТОРГОВЕЛЬНИХ СПРАВАХ.

ВАШИНҐТОН, 31. серпня. — Вашинґтонський уряд одержав телеґраму від президента Ліберії, в якій він відповідає на закиди, пороблені секретареви стейту Келоґови на однім з викладів в Політичнім Інституті в Вилиємстави. Келоґови закидали, що він мішається у внутрішні справи Ліберії і змушує її заключати такі торговельні договори, які получені зі шкодою для Ліберії. Ходило тут о ґумову концесію Фаерстона і позичку з 1927 року. Президент Кінґ заявив, що ліберійський уряд переговорював в справі тої концесії через більше як два роки і вже з того видно, що мав вільну руку і не ділав нічого під ніяким чужим натиском.

СМИТ Є АМЕРИКАНСЬКИМ ҐОВЕРНОРОМ.

А НЕ КАТОЛИЦЬКИМ — ТАК КАЖЕ РОБИНСОН.

ЛЬОНОКЕ, Арканзо, 31. серпня. — Сенатор Робинсон виголосив свою першу аґітаційну промову як кандидат на заступника президента, поставлений на цей уряд з рамени демократичної партії. Робинсон говорив, що демократи все були за релігійною толеранцією, а Смит походить з того нюйорського стейту, що все стояв за правами полудневих стейтів. Він заявив, що Смит не був ніколи католицьким ґовернором, а тільки американським.

ВТИНАЮТЬ МАЙНЕРАМ ПЛАТНЮ.

ТОЧНА ПЛАТНЯ І УСЛІВЯ БУДУТЬ ОГОЛОШЕНІ.

ШИКАҐО, 31. серпня. — Підкомітет вуглевих баронів і майнерів виготовив нові услівя відносно заробітної платні і условин праці, які будуть втягнені в загальну умову, обовязуючу майнерів в Ілиноїс. Платня буде виносити $6, коли після джексонвилської умови виносила вона від $7 до $7.50.

ЧЕМБЕРЛЕЙН НЕДУЖИЙ.

ЛОНДОН, 30. серпня. — Англійський міністер заграничних справ Чемберлейн виїхав на довше лікування до Калїфорнії. Подорож відбудеться через Панамський канал. Поздоровівши, відвідає Чемберлейн Канаду. Доперва при виїзді завважили, що Чемберлейн дійсно поважно хорий. Зі всіх боків надіслано телеґрами з побажаннями скорого подужання. Між іншими прийшла така телеґрама і від Ліґи Націй.

НАСЛІДКИ ПОМИЛКИ І ГОРДОСТИ.

У Смирні вартовий застрілив через помилку начальника ґенерального штабу Зекі-бея і голову авіяції Ріят-бея. Вартовий гадав, що в авті їдуть бандити, за якими саме шукала поліція. Достойники на зазив вартового, щоби зупинились, знехтували його і він стрілив.

ЮВИЛЕЙ МОРФІЯ.

Цими днями медичне віденське товариство святкувало 125-літній ювилей морфія, відкритого в 1823 р. аптикарським практикантом Зертюрнером із Мінстерна. Він мав тоді 20 літ. Берлінські та віденські лікарі оголосили збірку на купно дому в Мінстері, де родився Зертюрнер; цей дім хотять перетворити в музей, присвячений морфієви.

МАНДЕЛЬ — „КУБАНЕЦЬ".

У Львові арештували визначного діяча на полі „еміґраційного" руху: Мойсея Манделя з Варшави, що пропонував недосвідченим дівчатам подружа з метою перепродати їх як живий товар до Америки. Одна з таких „наречених", Дора Кершман, повірила, що він виїде з нею до Куби в пошлюбну подорож і вже приїхала з ним... до Львова.

ВЕРШОК СКУПОСТИ.

До вершка скупости дійшов мабуть Чарлз Бет, 63-літний робітник в Денвер, Колорадо. Його вкусила в ногу оса і нога зачала пухнути. Бетови казали йти до шпиталю, але він виправдувався, що не має звідки. Від укушешння оси він і вмер, а тоді найдено, що в однім банку в сейфі він держав $20,000 самими золотими монетами.

ДО АВСТРАЛІЇ НЕ ПУСКАЮТЬ.

Цього місяця англійський консулят перестав видавати візи до Австралії. Є це наслідком нового закону, який обмежує права вїзду для всіх, що не є англійськими горожанами. Нові приписи покищо невідомі, а відомо лише, що з Польщі може виїхати щомісяця до Австралії 25 осіб.

ЖІНОЧИЙ РЕКОРД.

Міжнародній союз адвокатів вибрав своїм секретарем молоду, пристійну жінку: п-ню Марцель Крамар-Бах, що є адвокаткою при парискім апеляційнім суді.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

У вчорашнім числі „Свободи" на 1-шій стороні, 4-та шпальта згори, в новинці п. з. „Польський постерунковий застрілив чоловіка" пропущено отсе закінченнє:

Арештовано наочних свідків вабийства, а то: Михайла Драбика, Петра Окопного, Олексу Окопного, Василя Цвяха, Михайла Ягоцького, Михайла Різника, Михайла Солонинку та Павла Драбика і придержано їх в громадському арешті через дві доби. Населення обрушене тим, що постерунковий Ян Чорек повнить спокійно далі службу, а арештовано і спроваджено до тюрми в Бережанах вітчима забитого Івана Макара, Михайла Солонинку і Олексу Окопного, а арештовано їх на донесення Яна Чорека, котрий, будучи на волі, старається приготовити й уложити фактичний стан події так, немовби пок. Чорний кинувся на нього з баґнетом і він у власній обороні ужив оружжа.

ПЛИВЕ ЧЕРЕЗ ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ.

По раз перший в історії Панамського Каналу величезні слюзи каналу отворилися 16. серпня для одного-одніського чоловіка. Сим чоловіком є автор Річалд Галіббортон, який постановив собі переплисти увесь канал від Атлянтійського до Тихого океану, віддалення около 50 миль. Води каналу удержуються відповідно глибокими при помочи великих слюзів, котрі отвираються і замикаються для підношування та опускання кораблів. Оплата за се залежить від ваги. Як для кождого корабля, так і для сього пливака потрібно отвирати і замикати по чотири слюзи з кождого боку каналу і випускати та набирати по 10,000,000 кубічних стіп води. Галібортон, що важить тільки 150 фунтів, заплатив за се — 36 центів.

СКАЖЕНИНА В СТАНИСЛАВОВІ.

В Станиславові покусав скажений пес кілька осіб, а також кілька здорових псів. З тої причини поширилася в місті скаженина. Одна покусана особа вмерла серед страшних мук на скаженину. Щойно тепер впала там поліція на думку, що псів і котів волокитів треба вилапувати. Зі Станиславова не вільно вивезти ні пса ні кота, хіба тільки за песячою або котячою перепусткою.

ЗНОВУ ПОЖЕЖА.

В Лісневі біля Бродів пожежа знищила 15 домів, котрих мешканці залишилися без даху над головою.

ПОЖАР У ЛЕШНЕВІ.

У Лешневі коло Бродів вибух 12. липня огонь. Згоріло 15 господарств.

КРАДУТЬ.

У Катовицях відкрили великий темний „інтерес" фабрики горівок „Скалля", що ошукала державний скарб на велику скалю: на 200,000 зол.

БАНДИТИЗМ.

В Озимині, самбірського повіту, бандити напали в ночі на хату богатого міщанина Март. Заячківського, ограбили його та покалічили його, та жінку.

У Бориславі трох бандитів Степ, Фравжанський і Павелка хотіли попробувати своєї енергії на прохожих і покалічили кілька осіб.

У Стрийському парку у Львові товариші пробили смертельно ножем 25-літнього робітника Ромуальда Букала; винуватців не найшли.

МОТОРОВА ЛОДКА І ПАРОВІЗ.

В околиці Кольонь (Кельн) зорганізували цими днями рідкі спортові змагання. Відомий спортсмен фон Оппель плив моторовою лодкою навзаводи з паровозом, що їхав поруч побережам. Перегони на просторі 10 км. скінчились зиграною лодки, яка приїхала на півтретя секунди швидше ніж паровіз. Вони робили 88 км. на годину.

КОМУ БІГУН ВИПЛАТИВСЯ.

Італійська преса повідомляє, що Нобіле продав одному денникові в Міляно свої спомини з підбігунової виправи за 3 міл. лір. Цікаве, що фашистівський ґенерал, віднайдений на леді, не в силі був дати навіть добрих інформацій про місце загину решти товаришів, тепер відсвіжив свою память настільки, що має споминів аж на 3 міліони. Розумний приказ дав йому Муссоліні: мовчати перед чужинною пресою. Навіщо оповідати по трохи задурно, коли можна дістати за це нараз гарний гонорар? Скількиж дадуть іншим, що знають дещо про виправу „Італії", щоби довілатись повної правди?!

НІМЕЧЧИНА ВИРОДЖУЄТЬСЯ.

Націоналістична німецька преса схвильована ознаками виродження „германської" нації. За останні роки рівень уродин нижчий у Німеччині на 1 відсоток від Франції. За минулий рік записали на 400,000 менше уродин, ніж у 1913 р. Коли взяти як міру нормальний зріст населення перед війною, то за останніх 7 літ Німеччина втратила 28 відсотків. Коли такий процес потріває ще пять літ, тоді зріст народин зупиниться. Преса шукає відповіди на це явище і відповідає: пролетаріят памятає тяжкі літа війни і лякається збільшити свою рідню. Приблизно 800,000 родин у Німеччині не має постійного місця, де могли би жити, і тому воне не в силі позволити собі на такий тяжкий багаж як діти.

БАНДИТИЗМ.

На членів читальняного хору з Ременова, що вертали фірами із Свята Читалень у Львові, напали в Малехові (за жовківською рогачкою) Поляки і грозили побоями, викрикуючи: „Ми вам дами будоваць України" і т. д.

СОВІТИ ПІДПИШУТЬ ДОГОВІР КЕЛОҐА

КРИТИКУЮТЬ ДОГОВІР ЗА ТЕ, ЩО ТАМ НЕМА НІЧОГО ПРО РОЗБРОЄННЯ. — РІВНОЖ ПРОПУЩЕНО В НІМ СПРАВУ ОКУПАЦІЇ, ІНТЕРВЕНЦІЇ І БЛЬОКАД. — МИМО ТОГО СОВІТИ ЙОГО ПІДПИШУТЬ.

МОСКВА, 31. серпня. — Француський амбасадор М. Гербетт запросив від імени свого уряду совіти до участи в підписанню противоєнного договору Келоґа. Заступник комісаря для справ закордонних Літвінов дав обширну відповідь, в якій критикував договір, але на кінці заявив таки згоду совітів підписати цей договір. Літвінов каже, що совіти підписують тому, що той договір все таки кладе на держави якесь моральне зобовязанне, а це думають совіти використати для тої цілн, щоби піднести справу світового розоруження. Бо коли не буде розоруження, не вийде нічого і з договору, що звертається проти війни. Літвінов каже, що треба поставити війну поза законом і не вважати її средством національної політики, але не треба війни уважати средством і до того, щоби держати в неволі другі народи і їх утискати. І не тільки війну треба поставити поза законом, але й всякі оружні інтервенції чужих земель і бльокади.

АТАКУЮТЬ ДАЛІ ДОКТРИНУ МОНРО.

ЖЕНЕВА, 31. серпня. — Майже цілий день радила Рада Ліґи Націй секретно над тим, що зробити з домаганнєм Коста Ріки, щоби здефінювати точно суть науки Монро. Для всіх стало ясним, що держави латинської Америки творять спільний бльок, звернений проти цеї доктрини, з якою вони не хотілиб мати нічого спільного. Що це є удар, звернений проти Злучених Держав, в це ніхто не сумнівається. І саме те утруднює положення Ліґи. А тут ще на біду нема на нарадах Бріяна, котрий так сердечно витав Келоґа, бо його присутність могла би заспокоїти вашинґтонський уряд.

Сеньор Рестрепо, представник Колюмбійської републики, виголосив довгу бесіду, в якій представив історичний розвій науки Монро, заявляючи, що вона у своїх початках була наукою визволення, а тепер являється средством до поневолення.

ТАНІ З КНЯЗЕМ ВАЛІЇ.

ГОВОРИВ ПІВ ГОДИНИ ПРО БОКС.

ЛОНДОН, 31. серпня. — Бувший боксовий чемпіон Тані стрінувся з князем Валії, наслідником на англійський престол. Князь Валії дуже добре визнається на боксі і знав всі детайлі з карієри Тані, а рівнож згадав делікатно і про його наречену. Тані одушевлений князем, котрий відвів його при пращанню до самих дверей, пускаючи Тані наперед себе.

ІРЛЯНДІЯ ДАЛІ ВИТАЄ КЕЛОҐА.

ДАБЛИН, 31. серпня. — Ціла Ірляндія врадувана побутом Келоґа, а головно тішиться тим, що Келоґ не хоче відвідати Лондон. Всі ломлять собі голову над тим, що це за причина. Бо Келоґ заявив, що він не має часу, але всі знають, що він остає в Ірляндії через пять днів і не має ніякої роботи, тільки грає в ґолфа. Кажуть, що Келоґ дістав таке поручення, щоби не вступати до Анґлії, бо саме Анґлія робила перешкоди Злученим Державам при морській конференції в Женеві, яка головно через Анґлію розбилася.

ПЕРЕДАЛИ АНҐЛІЇ ТІЛА ПОГИБШИХ.

РЕВАЛЬ, Естонія, 31. серпня. — На кораблі Труро привезено сегодня тіла анґлійських моряків, котрих затоплено разом з субмарикою Л-55 ще в 1919 році. 39 домовин привезено з Кронштаду, а біля домовин стояло 20 совітських моряків в повнім зоруженню з витягненими баґнетами. Коли віддавано домовини анґлійським властям, військова банда грала похоронний марш. На домовинах було повно квітів.

СИН СТИННЕСА В ТЮРМІ.

БЕРЛІН, 31. серпня. — Німеччина має нову сензацію. Син найбільшого маґната, недавно помершого Гуґа Стиннеса, в тюрмі за те, що хотів ошукати державний скарб, скуповуючи давні воєнні бонди та подаючи, що їх посідає у себе ще від 1920 року. Саме за такі бонди, що були куплені не на спекуляцію, платить держава більший процент титулом відшкодовання як за другі. Стиннес наняв ріжних агентів і скуповував бонди за границею та пачкував до Німеччини, реґіструючи їх як такі, що вже в його посіданню ще від 1920 року. Стиннес виправдує себе, що він нічого не знав про такі закупна його агентів, а його бувший секретар фон Вальдов знова твердить, що ті закупна були роблені якраз з його поручення.

$600,000,000 — НАЙБЛИЗЧА РАТА НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 31. серпня. — Завтра зачинається новий рік в плаченню репарацій. Згідно з пляном Доса припаде Німеччині заплатити в новім році $600,000,000. Досі заплатила Німеччина в готівці і товарах 5,470,000,000 золотих марок. В тій сумі нема тих заплат, що їх Німеччина заплатила Франції, Анґлії і Бельгії перед пляном Доса.

Досі сплата репарацій не відбивалася погано на економічній структурі Німеччини. Але німецькі експерти кажуть, що це тільки завдяки заграничним позичкам, які виносять 10,000,000,000 марок. Німці кажуть, що саме тепер повинен репараційний агент Паркер Гильберт поробити заходи, щоби репараційна сума була остаточно зафіксована після фінансової спромоги Німеччини.

ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder
За кожду зміну адреси платиться 10 центів
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛІТИЧНА НАЇВНІСТЬ

Вся українська преса обурена з приводу того, що найбільший сучасний російський письменник Ґоркий назвав українську мову „наречієм", не признаючи їй ніякої самостійности як і не признаючи самостійности українського народа. Ґоркий це пролетарський, так би сказати, робітничий письменник і комуніст, станув отже на тім самім становищі, на якім стояв 50 літ тому взад царський міністер Валуєв. Оті два представники, один від царської, а другий від червоної Росії, заговорили одною і тою самою мовою. Нічого тут дивного і нового для нас, І треба тільки дивуватися нашому комуніствующому письменникови Винниченкови, що він завдав собі труду відповідати Ґоркому. Треба дивуватися йому як бувшому будівничому української держави, що він ще досі не вилічився з політичної наївности, будьто би була яка ріжниця у відношенню до державної самостійности українського народа чи навіть у відношенню до культурної самостійности між Росіянами чорносотенної чи поступової чи пролетарсько-червоної масти. Те, що сказав Ґоркий давніще про українську мову, читаючи твори Коцюбинського, сказав він як Росіянин в тім змислі, як ми, Українці, говоримо про чудовий лемківський чи гуцульський говори. Він говорив про чудове українське „наречіє" одної великої російської мови. А колиб навіть говорив був інакше, то говорив би був не щиро, не так, як він почував. А тепер заговорив характерно, отверто і без обиняків. Заговорив так, як говорять всі Росіяни, якого би не були покрою. А нам, Українцям, треба хиба стидатися за нашу політичну сліпоту, що ми, мимо нашого вікового поневолення і по стільки досвідах, ще досі не вилічилися з того затуманення, що ще далі дуримо себе, що є в Росії якісь ліберальні чи пролетарські кола, яким дійсно рішення Петербурської Академії Наук проговорює до розуму і серця. Хай ще сто таких академій визнасть самостійність української мови, це нічого не змінить і ніякого Москаля не наверне. Він все буде уважати Україну кольонією Москви, як уважає її такою кождочасний московський уряд. Він все буде проти зросту української культури і проти самостійницьких стремлінь українського народа, а за одним руским народом. В звязку з Росією ми все будемо політичними Малоросами з такими культурними самостійницькими українськими здобутками, як український борщ, козачок і малоросійська пісня. Тільки цілковите відірване України від Москви заставить Москалів визнати нашу культурну і політичну самостійність. Тому найвища пора позбутися отої так погубної політичної наївности, що пхає всяких Винниченків, Шаповалових і Григорієвих і їм подібних на все нові накладування з ріжними московськими ґрупами, коли ті ґрупи є нічим іншим, а тільки здеклярованими ворогами всякої української самостійности.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ В. ВИННИЧЕНКА ДО М. ҐОРКОГО

(В скороченні за часописом „Діло").

Кілька місяців тому назад прочитав я про одного Вашого листа до руських письменників. Зміст того листа був такий... наївний, кумедний і образливий для Вас, що я не надав йому віри, тим паче, що надруковано було про його в білогвардійській руській пресі. В тому листі Ви жалілися руським колеґам, що знаходяться дурні та злочинні люди, які вявили собі, ніби українське „наречіє" є справжня мова і на цій підставі переслідують руську мову, руську культуру та руських людей на Україні.

Але в цих днях я довідався про такий факт: Один із членів Української Академії Наук звернувся до Вас із проханням дозволити перекласти на українську мову Ваші літературні праці. Ви на це відповіли, що дивуєтесь, для чого люди намагаються з „наречія" робити мову і, не вважаючи цю штучну вигадку за потрібну комунебудь, не дали дозволу на переклад.

Оригінал цього надзвичайно цікавого листа зберігається в Українській Академії Наук.

Таким чином і лист до руських письменників, очевидячки, треба вважати за дійсний факт.

Розуміється, нічого нового і особливого в цьому факті немає, громадянине Ґоркий. У Вас склалося собі переконання, що українська мова не є мова, а „наречіє". Що тут такого особливого, неймовірного, чи страшного?

Здається, нічого. Кожен може мати собі свої переконання.

А тим часом, громадянине Ґоркий, тут є і особливе, і неймовірне, і навіть страшне. Не те, М. Ґоркий, що Ви вважаєте українську мову за „наречіє". Ви можете собі вважати, що Дніпро впадає в Москва-ріку, — від цього Дніпро в Москва-ріку не впаде і ніякої ґеоґрафічної пертурбації не станеться. І не зі страху за українську мову я пишу до Вас оцього отвертого листа, а з цікавости до того громадського явища, що Ви його викрили оцим невинним слівцем „наречіє".

В цьому слові, громадянине Ґоркий, — цілий політично-національний світогляд. В йому ціла історія взаємовідносин двох славянських народів. В йому багато страждання, насильства, зла, громадянине Ґоркий. Початок історії цього слова припадає до історії всієї імперіялістично-кольоніяльної політики руського царизму на Україні. Воно та ще слівце „Малоросія" служили тією димовою завісою, над якою Москва, Санкт-Петербург і навіть Петроград впродовж кількох століть експльоатували і руйнували український народ матеріяльно і духово.

Ні, не нове це Ваше фільольоґічне відкриття, громадянине Ґоркий! Ще в 1876 році один із сатрапів царського уряду, міністер Валуєв, цілком як Ви, формулував його: „Никакого украинского языка не было, нет и быть не может". А на доказ цього видав закон, що не дозволяв, (точнісінько як Ви), видання на українській мові якихбудь літературних праць. Так що етноґрафи мусіли записувати народні українські пісні латинською або французькою мовою.

Усім ідеольоґам цього закону, починаючи з Валуєва, переходячи через Союз Русского Народа і кінчаючи Вами, відомо, одначе, що це фільольоґічне „переконання" Валуєва не помогло. Через що?

І глум який: памятаємо, як сама Російська Академія Наук ще до війни, після пильного вивчення питання, визнала, що українська мова не є „наречіє" руської мови, а таки дійсна самостійна славянська мова і український народ є дійсно самостійний славянський народ. Академія Наук, громадянине Ґоркий! Фахівці та знавці, та до того ще не вороги, а щирі руські люди.

Так, громадянине Ґоркий, нічого Ви нового своєю фільольоґією не сказали. Та й самі Ви повинні знати це. Не можете Ви не знати про вислід Російської Академії Наук. Не можете Ви не знати про думку Леніна, Вашого друга, в українському питанні, бо Ви-ж читали мабуть його писання з цього приводу?

Не можете Ви не знати й про теперішній курс національної політики компартії на Україні. Не можете не знати, що ті „дурні" та „злочинні" люди, що вявили, ніби українська мова є справжня мова, находяться в великій скількости в компартії і що сама партія запроваджує ту штучну мову по всіх урядових інституціях і кермує „українізацією". Ви-ж знаєте, що вона не тільки не помічає, що це штучна мова, непотрібна, як Ви кажете, а вважає її за могутній і необхідний засіб освіти, організації працюючих мас, навіть уважає, що для найкращого кермування цими масами в боротьбі за соціялізм вона сама повинна цілком „українізуватися", себто злитися національно з українськими працюючими клясами.

Та ще більше! Ви не можете не знати того, як самі Ви колись інакше ставились до українського питання. Памятаєте, як у 1908 році Ви, збираючись видавати переклади моїх літературних праць з української мови на руську, з властивою Вам сльозою у розмовах зо мною вигукували:

„Прекрасный язык! Милый язык! Люблю! Давайте, давайте издавать!"

- З виданням моїх праць під Вашою редакцією справа не вийшла, (з відомих Вам і мені не літературних, не політичних і не національних причин). Але Ви видавали переклади праць Коцюбинського. І з Коцюбинським Ви так само деклямували своє захоплення „прекрасным, милым языком". І з ним Ви так само сміялися й обурювалися з тих „болванов", які звали українську мову штучною, а весь український визвольний рух — вигадкою Німців.

Все це Ви добре памятаєте, знаєте, не можете не знати. Як же могло статися, що Ви, знаючи все це, всеж таки тепер самі себе записуєте до тих людей, яких так влучно самі колись схарактеризували? Які причини цього надзвичайно цікавого явища? Такої неймовірної зміни в Вас?

Очевидно, це мусять бути дуже важні причини. Не може-ж бути, щоб така людина, як Ви, висловлювала такі надзвичайно серйозні висновки, не обдумавши їх, не обґрунтувавши і перед своїм сумлінням, і перед громадянством. Ви напевне перевірили висновки Російської Академії Наук, погляди Леніна, політику компартії, зрівняли їх з якимись новими науковими даними, що Ви винайшли; Ви напевно пробили величезну й довгу роботу і тільки тоді наважились, не зважаючи ні на Академію Наук, ні на Леніна, ні на компартію, виступити з такою відповідальною і важною в багатьох відношеннях заявою, зміцненою до того ще актом заборони перекладу. Правда, громадянине Ґоркий?

Я думаю, що не помилюся, коли скажу, що велика кількість радянського громадянства на Україні (та й у Росії) з великою цікавістю чекатиме Вашого докладнішого обґрунтовання Вашого виступу та пояснення такої надзвичайної зміни в Ваших „переконаннях".

...Вами в даному разі кермують не дані науки й життя, — а оця „барська, антипролетарська ідеольоґія", оця великодержавницька ідеольоґія власника, оця психіка зоольоґічного націоналізму, що просто гарчить у душі без ніяких там даних науки, істини, переконань і тому подібного.

Це, розуміється, теж не нове, громадянине Ґоркий. Було воно до революції як по чайних Союза Русского Народа, так і по редакціях найліберальніших ґазет. Є воно і тепер.

Але, повторяю, є і нове, і особливе, і навіть страшне в Вашому „зоольоґізмі", громадянине Ґоркий.

Нове в тому, що Ви — перший із стану так званої поступової руської інтеліґенції, так отверто, так сміливо зідґали той фіґовий листок мовчання, яким руська інтеліґенція раз-у-раз покривала зоольоґічну наготу царської деспотії в українському питанні. За невеличким виїмком, усе руське „демократичне" й „соціялістичне" громадянство ніколи й словом не обізвалось, коли Валуєви, Столипіни, Протопопови забороняли виявляти, що українське „наречіє" є мова. Оцим самим слівцем, оцим невинним „наречієм" воно виправдувало і своє власне зоольоґічне гарчання і кольоніяльні гидоти царського імперіялізму.

Але, — треба правду сказати — ні в кого з цих „поступовців" не вистачало мужности і безтактности розперезати своє мовчазнє гарчання на весь голос, аж до самого Валуєва. І тільки Ви перший зробили це і гаркнули: „Не было, нет и быть не может! Не разрешаю!"

От це є те нове і особливе.

А страшне, громадянине Ґоркий, в тому, що це гаркнули — **Ви, Ґоркий,** а не якийсь собі там темний, безвідповідальний неук або ідеольоґ Союза Русского Народа. Гаркнули по валуєвськи **Ви,** відомий руський письменник, якого вважають за представника руської культури, навіть за виразника руської пролетарської інтеліґенції. Ви, що звете себе другом Леніна, великого революціонера і основоположника сучасного комунізму. Ви, що користуєтесь довірям, пошаною і любовою богатьох руських людей.

От у цьому страшне. Бо Ви-ж не можете не розуміти, що своїм валуєвським покликом Ви даєте своїм прихильникам гасло лютої зоольоґічно-націоналістичної ворожнечі до української нації.

І цікаво: Ви, що так гарно часом кажете про мир і братерство народів, що так повстаєте проти війн, що так наївно вмовляєте членів компартії не гостро дебатувати між собою, тут Ви не задумуєтесь кликати до найганебнішої війни дужчого з слабшим, до задушення слабшого в найелементарнішій його потребі.

І ще характерніше: Ви раз-у-раз у політиці були тільки „другом". Активно, діево, своєю власною особою Ви в політичній боротьбі не брали участи. А тут раптом Ви виступили цілком **активно.** Ви навіть на жертви і на дикий вчинок пішли; не допустили поширення своїх книг серед широких мас українського пролетаріяту та селянства, аби заборонити переклад їх на „наречіє".

І мимоволі зявляється питання: що-ж би Ви зробили з іншими книжками, надрукованими цим наречієм, колиб мали силу та були послідовним? Заборонилиб? Звелілиб на латинську мову перекласти? А з 16 тисячами шкіл, нижчих і вищих? Позачинялиб? А з Українським Радянським Урядом? Розігналиб? А з Українською Радянською Соціялістичною Республикою? „Упразднилиб за ненадобностью"? „Не было, нет и быть не может"?

Ну, а як би оті „дурні та злочинні люди", що „переслідують" руську культуру тою „українізацією", не зголилисьби на „упразднение", то Ви-ж не обмежилисьби мабуть самим Вашим „переконанням", а будучи послідовним, і гармат ужилиб на доказ Вашої правоти? Хіба не так?

І хіба це все не страшне, громадянине Ґоркий? І хіба українські працюючі маси після цього не мають великої підстави голосно, прилюдно і руба поставити, не Вам уже, а всій руській радянській суспільности таке питання:

„Ви вважаєте М. Ґоркого за свого найкращого представника, Ви в своїх маніфестаціях на честь його ювилею нераз це підкреслювали. Скажіть же нам, Українцям, чи вважаєте ви М. Ґоркого і **в українському питанні** за свого виразника та представника? Скажіть отверто, ясно і так само сміливо, як це зробив сам М. Ґоркий.

„Ми маємо право знати, яка є **радянська** руська суспільність. Ми знаємо добре до-революційну, знаємо еміґрантську білоґвардійську (у всіх її течіях) руську суспільність; ми хочемо знати, якіж позиції до нас займає **радянське** руське громадянство, які воно може займати позиції, коли такий її визначний виразник і представник так недвозначно, так свідомо, обдумано і активно заняв позиції Валуєва.

Оттак, на мою думку, громадянине Ґоркий, повинні запитати Українці, а насамперед оті, що „переслідують" руську культуру.

І запитати рішуче, настійно, невідступно. Бо Ваш виступ, Ґоркий, не є Ваш індивідуальний виступ, не помилка якась, не ляпсус. Він — громадське і значне явище. І від найбільшого освітлення його, від того чи іншого відношення до його в немалій мірі залежить і оте саме будівництво нового світу та нових відносин між людьми та народами, що дороге кращій частині і руського і українського і всякого іншого народу, незалежно від мови чи „наречія", яким він балакає.

А Ви самі, громадянине Ґоркий, коли з того буревестніка визволення поневолених народів, що були колись на Капрі, перевернулися на смішного, анахронічного чорного ворона валуєвщини, коли мали відвагу закрякати оте старе „Не было, нет и быт не может", то майте-ж мужність, хочаб в імя тогож таки будівництва нового світу, так само голосно і сміливо навести ті дані та мотиви, що призвели Вас на це.

Українські працюючі маси, ховаючи буревестніка, мають право вимагати хоч цього від його.

В. Винниченко.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(197)

Немов у шинок увійшов, таке зразу враження відчув я. Почуття якоїсь гидоти, якогось призирства до цього „штабу", а разом з тим і жалю за справу охопило мене. Промайнула думка повернутись і нічого не розпитуючи, не сказавши нікому слова, йти звідси, бо тут добитись якогось толку годі. Але-ж ні, придивлюся ближче, що тут робиться.

Підходжу ближче до стола М. Ковенка, який увесь час ніби несамовито викрикує ріжні розпорядження, не перестаючи густо переплітати їх московською лайкою.

Подають йому якийсь реєстр.

— Скільки? — питає.

— Одинацять. — відповідь. „Цих тоже!?..."

— Ну, звичайно! — І знову у нього приступ оскаженіння.

— Усіх їх... раз піймали, усіх... Іменем революції!...

— Ага — промайнула у мене думка — так тут уже значить почали на право й на ліво... Поза спинами Центральної Ради, поза спинами нас усіх відповідальних політичних і технічних робітників... Треба зясувати, що це значить? Хто дав такий наказ?

— Пане Ковенко, я хотівби одержати від вас деякі інформації — звернувся я до нього.

Тут тільки він побачив мене й замісць відповіді почав несамовито викрикувати:

— Ага, вас мені то й треба... Я... я вас іменем революції арестую... Я вас розстріляю, я... я!!!

— Підождіть, пане,— спокійно відповів я, натискаючи на кожне слово,—ви мабуть мене не знаєте!? Я товариш військового міністра і член Центральної Ради, отже, гадаю, ви помилково так високо піднесли свій голос і заговорили зі мною не тільки в московськім штилі, але й московськими словами (він тоді всі свої розмови говорив на ¾ по московськи), а я волівби говорити виключно по українськи.

— Я вас мушу заарештувати за зраду! — більше спокійно прокричав він. — Давайте сюди ваш револьвер! Вас мабуть ми розстріляємо. Ей там! Послати сюди найвірніших чотирох юнаків!

Револьвер я віддав, зажадавши за нього розписку, яку одержав.

— Отже, корючись грубій силі, а не праву, я йду під ваш незаконний і безглуздий арешт, але прошу отсю стрічку телеграфічного мого розпорядження на румунський фронт передати товаришеві військового міністра Жуковському й переказати йому, щоб він вислав туди дальші директиви й потрібних людей, бо ті корпуси можуть вам пригодитись.

Стрічку М. Ковенко майже вирвав з рук у мене й почав шматувати її з викриками: „І без цього обійдеться, цього нам не треба"...

Зберігаючи спокій, я всетаки не міг орієнтуватися чи це персональний виступ М. Ковенка, чи тут є наказ пославших його; чи тут є свідома чиясь провокація, чи несвідома помилка? Тому я звернувся до С. Березняка, що весь час стояв біля мене, з проханням зараз же піти до Голови Ґен. Секретаріяту В. Винниченка й до Голови Ц. Р. М. Грушевського, щоби розказати їм усе, що бачив, та повідомити Ц. К. партії. С. Березняк негайно пішов, будучи сам обурений такою сценою й заявив свій протест, як Голова Ради Військ. Депутатів М. Ковенкові, який відповів на це, здається, тим, що „й ви, може, хочете, щоб я й вас арештував?"

Чекаючи приходу викликаних юнаків, я почув те, що дало мені до зрозуміння, що мій арешт не випадок, а певний, розміркований плян.

—Пане отамане, чую, гукає телефоніст, обертаючись до М. Ковенка, вас просять до телефону.

— Хто?

— Пан міністер Ткаченко.

М. Ковенко підходить до телефону й я чую слідуючі його фрази:

— Ага, вони вже там!... Іду негайно!... А тут є вже один, дозволите також!?... — кидає телефонічну трубку й голосно говорить розпорядження:

— Негайно дати мені десятка два найліпших хлопців! Зараз іду у Центральну Раду заарештувати усіх лівих есерів, вони уже там! А цього — кинув у мій бік — до штабу Вільного Козацтва!

— Розстріляти їх, зрадників усіх! — почувся чийсь гучний, досить рішучий вигук.

Я глянув у той бік. Там ізза стола встав середнього росту кремезний, лисий з бородою чоловік, у похіднім військовім уніформі, зі знаком академії ґенерального штабу на „ґімнастьорці". Полковника цього я раніше ні разу не бачив і навіть не знав його призвища. Йдучи арештованим під ескортою чотирох учнів військової школи до штабу Вільного Козацтва, я довідався від них, що то був начальник штабу осадного команданта Ґенштаба підполковник В. Сальський. Пізніше він став відомий як найкращий ґенерал української армії та щирий, гарячий патріот.

По дорозі на Миколаївську вул. ч 9, де містився штаб Вільного Козацтва, трапився випадок, що свідчив про непідготованість мого ескорту до бою. Стрілянина на вулиці чулася досить часта, де-не-де вже торохкотіли скорострілі, а через голови, в напрямку до помешкання Центр. Ради, гурчали шрапнелі.

Ми йшли серединою вулиці. Одна з таких шрапнелів розірвалася над нами, як можна було означити по звуку досить високо, але мої конвоїри від цього жахнулися в бік і, тулячись щільно до будинків, почали клацати затворами рушниць та вигукувати: „Не тікай!... Не тікай!... Стріляти будемо!..."

Я стояв серед вулиці, зовсім не наміряючись тікати. Коли вони трохи заспокоїлись і підійшли до мене, я двох з них взяв попід руки, думаючи вдруге утримати їх біля себе, а то чого доброго, ще почнуть справді стріляти, самі тікаючи від мене.

Підходимо до „Штабу" козацтва.

Тут ще більша метушня, ніж там біля Штабу осадного команданта. Люди ріжного віку, від дітей до старих, у ріжних убраннях, ріжноманітно озброєні, на декому був навішаний цілий арсенал: скорострільні стрічки, шаблюка, кинджал, револьвери, рушниця й ріжні ручні ґранати, звичайно без капсулів.

Все це кудись бігло, звідкись щось несло до свого штабу, розпоряджалося, лаялося і т. д. При вхідних дверях в середині помешкання стояв заряджений скоростріл „Максім", а на вулиці стояв один вартовий, який сам не знав, чого тут стоїть, бо хто хотів, той і забігав, та вибігав з помешкання. Нас навіть ніхто нічого не спитав, мовляв, коли йдуть, то значить, свої.

Ми увійшли у помешкання.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО СПІВАЦЬКОГО СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Як Німці улаштували у Відні свято пісні, де зїхалось велике число Німців зі всіх кінців світа, а навіть з далекої Австралії, викликало це серед нашого громадянства подив і пошану до сеї події. Зараз виринула серед нашого загалу в Америці думка, щоб ми могли злучити всі наші хори в Америці в одну спільну організацію і улаштувати свято української пісні.

Таким способом можна би доконати на тім полі великого діла. Перше, ми звеличалиб українську пісню, друге, згуртувалиб всі українські хори в одну сильну громаду, без огляду на політичну партійність чи віроісповідання, і булаб на американській землі одна сильна організація.

Щодо української пісні то про її красу вже всі знають. Це є найгарніший скарб, який Українці посідають і власний витвір нашого народа.

В часі, коли український хор під проводом Кошиця співав в Америці і в Канаді, всі чужинці звеличали красу нашої пісні. І коли хор Кошиця загостив до Канади, де співав на одному концерті у Вінніпеґу — був там присутний ґовернор стейту. Він про український хор висловився так: „Я вже можу тепер спокійно вмирати, бо нічого кращого вже не почую". Це сказав чоловік, котрий не розуміє слова по українськи, одначе він відчув цю красу, яку має наша пісня. Ось яке враження робить наша пісня на чужинця. Як нас не люблять Москвини, а пісню нашу собі присвоїли. Наші галицькі запроданці, кацапчуки, співають рівнож лише наші українські пісні, а навіть і Поляки. Поляки на однім виступі в Шикаґо виграли першу нагороду за спів, і то лише за українську пісню, яку заспівали при кінці. Також пригадую собі, будучи в польській неволі в Стшалкові на Познанщині, що там була інтернована армія Денікіна. Складалась вона виключно зі самих царських офіцирів і завзятих Москалів, які билися за єдину-неділиму матушку Росію. І вони що вечера за дротами співали лише українські пісні. А коли влаштовували публичні концерти в польських містах, співали лише українські пісні. Навіть і тепер є такий гурт Москалів, котрий співає в Ґданську, де купаються чужинці, лише українські пісні. Ці Москалі Українців не люблять, одначе українську пісню собі присвоїли і скрізь нею величаються як своєю.

Як видко з української преси, наш український загал заінтересувався дуже німецьким спільним виступом і розуміє, що нам потрібно злучити всі хори в одно велике товариство. Майже що дня появляються голоси ріжних людий, котрі висказують свої погляди в цьому напрямі і всі бажають, щоб створити такий співацький союз, котрий згуртував би всі наші сили в одну громаду хоч на музичному полі. Це майже одинокий спосіб до започаткування діла на шпальтах часописи, до зєднання тисячі думок в одну сильну ідею. Рівнож слід підперти перші начерки пляну в цім напрямі, які заподав наш гром. Михайло Гайворонський і инші.

Що така ініціятива з часописей має велику вартість, то цего ніхто не заперечить. Беру примір: „Свобода" перша в Америці заапелювала до українського громадянства, щоб скликувати масові віча в справі невинно засуджених наших борців Атаманчука і Вербицького. Який був вислід цього, всі знають. Наше громадянство відгукнулось з найдальших закутин Америки і кожна місцевість влаштувала у себе масове протестаційне віче та зібрала на оборону більшу суму гроша. Цей апель зі сторінок „Свободи" зробив своє, як і роблять своє апелі „Свободи" в справі збірок на ріжні цілі. Є надія, що й тепер започатковані думки в справі Співацького Союза серед нашого громадянства приймуться і принесуть користь українській справі.

І коли в Галичині під ляцьким обухом, де наше село находиться в таких злиднях, воно висилає свої хори до Львова на спільне свято Просвіти, то ми тимбільше повинні тут на вільній землі влаштувати таке спільне свято.

Тому цею справою повинні ширше заінтересуватись наші товариства, а передовсім наші диріґенти. Вони повинні вже в найблизчому часі зробити сходини в Ню Йорку і намітити плян до дальшої праці. Я вірю, що ми внедовзі таки зєднаємо всі наші хори в один сильний „Український Співацький Союз в Америці".

Юліян Баранюк,
Гартфорд, Конн.

—o—

КУРС ДЛЯ НОВИХ ДИРІҐЕНТІВ.

Жадають від учителів українських діточих шкіл знання диріґентури. І по части слушно. Учитель діточої школи мігби заразом бути й диріґентом хору. Ще до того, коли в даній, малій місцевости немає для цеї штуки відповідного фахівця, то тільки учитель діточої школи до цего уповажнений. Він, знавець педаґоґіки, повівби хором належито.

З другої сторони, нам требаби зрозуміти, що не кожному вчителеві доводилось спеціялізуватися у веденню хором. Не значить то зараз, що учитель не має повних кваліфікацій, як він не знає вести хору, як то дехто висловлюється.

Музика це велика галузь. Щоби її знати, треба не заниматися нічим иншим поза музикою.

Частинно знає її майже кожен учитель. За те не кожен з них може братися за диріґентуру. Інтеліґентному вчителеви требаби доконче скінчити курс диріґентів, коли він не мав ще нагоди на таке.

В сьогорічнім 198 числі „Свободи" згадується власне між иншим про потребу створення курсу для нових диріґентів. Це здорова думка і якраз на часі. Використання її залежить виключно від українського загалу.

Нема мабуть богато противників тої думки, тож безпотрібним булоби зволікати з такою пекучою справою.

За керманичами курсу для нових диріґентів не требаби було нам далеко шукати, бо їх аж надто добре видко, а від переведення думки в діло, при належнім підході до справи, вони не відкажуться.

Підійматися того діла на свою руку прийшлобися може тяжче. Зате, якби всі товариства з Ню Йорку, Джерзи Сити й околиць доложили собі трохи труду, то ще з початком цего шкільного року можна би зачати це легке та велике діло.

Партійність у тім случаю мусілаб нами на часину забутися, а вже починаючи з новим роком, український загал мігби похвалитися цілою громадою нових, кваліфікованих диріґентів.

Приступім отже негайно до зреалізовання тої думки.

Петро Журавецький.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В НЮ ЙОРКУ.

Отсим повідомляється українських батьків у Ню Йорку, Н. И., що вписи дітей до

УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ШКОЛИ В НЮ ЙОРКУ

відбудуться в галі

УКР. ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ, 334 Іст 14. Вул., Ню Йорк, Н. И. від год. 6 до 8 у вечер, в отсі дні: четвер, пятниця і субота (6, 7 і 8 вересня 1928 р.)

Правильна наука в школі розпічнеться в понеділок (10 вересня б. р.), від год. 5 до 7 у вечір.

205-6

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Готуються до Листопадового Свята.

Як кождого року, так і цего нюйорські Січи: ім. Б. Хмельницького, Чорноморська і Стрілецький Гурток влаштують в листопаді величаве свято десятиліття відродження української державности на землях Західної України.

В тій цили пороблено вже приготовання, які будуть предложені нюйорським товариствам до апробати. В короткім часі будуть скликані збори, на які запроситься всі товариства на наради в справі отого спільного свята.

Весь дохід з того свята буде призначений на будову Дому Інвалідів.

Ініціятивний Комітет.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Вписуймо діти масово до українських шкіл.

Українська громада в Филаделфії — одна з перших щодо своєї величини в Злучених Державах і разом з тим одна з останніх щодо української школи. На яких 5000 українських родин в Филаделфії ми мали дотепер всього чотири невеличкі ґромадські українські школи, а в них разом — сором сказати — не цілі дві сотки українських дітей.

Филаделфійські Українці спромоглися за довгі роки мозольної праці на цілий ряд міцних орґанізацій. Можуть похвалитися найбільшим числом народніх домів, гарними концертовими галями і клюбами. Але рівночасно вони байдужим оком дивляться на те, як їх молоде покоління відчужується від своєї народности. Як росте воно, не знаючи своєї мови, історії і культури. Як, замісць полюбити молодим серцем той материній пень, з якого вийшли батьки, воно витворює в собі упередження, часто навіть погорду й легковаження до всього, що українське.

Українські Громадяне! Ви, що самі тужите за рідним краєм і, хоч віддалені від нього на тисячі миль, все ще живете його життям, радієте його щастям і горюєте його недолею. Чи справді ви вирeклися свого молодого покоління і рішили віддати його на повну затрату для власного народу?

Ми відчуваємо до глибини душі кожду втрачену одиницю в старім краю і тільки що недавно почали широку акцію, щоб ратувати від смерти дві невинні жертви польського насилля. А одночасно тут, на вільній землі, ми добровільно і без нічийого примусу згоджуємося на те, щоб тисячі наших власних дітей ішли на національну смерть, пропадали на віки для нашого поневоленого народа. Ці добровільні жертви стократь більш непростимі від усіх жертв чужого насилля, від якого часто нема сили оборонятися.

Тій байдужности українського громадянства супроти власних дітей мусить прийти кінець, поки ще не пізно. Не сміємо дивитися спокійно, як відчужується від нас наша рідна дитина!

Найважнішим способом, що може вдержати нашу молодь при своїй народности, є — українська школа. Треба піднести її з дотеперішнього занепаду й занедбання. В новім шкільнім році мусимо згуртувати в рідній школі тисячі нашої дітвори. Для кожного віку рідна школа мусить дати відповідну духову поживу: для дітвори початкову школу, для старшої молоди курси українознавства, що ширилиб знання історії й теперішнього життя нашого народу. Діточим театром, концертами та ріжними молодечими орґанізаціями мусимо помогти нашій молоді пізнати свій нарід, мусимо навчити її любити і цінити його культуру, його потреби і змагання.

Виконати цю роботу в нашій громаді повинна окрема орґанізація Рідної Школи, що мусить як найшвидше увійти в життя і керувати пляново всіми шкільними справами. Підготовку такої орґанізації взяв на себе тимчасовий **Комітет Української Школи,** що оснувався з початком літа з представників існуючих українських шкіл.

Заходом тих шкіл, що обєдналися в цьому комітеті, відбулися вже два шкільні свята в Филаделфії, а саме: перший спільний концерт української дітвори з 17. червня і пікнік Рідної Школи з 5. серпня. Ціле літо відбувалися заходом комітету курси співу і ритмічних (січових) вправ для дітвори. У всіх цих виступах і вправах брали перший раз участь спільно діти з ріжних околиць нашого міста, обєднані рідною школою в одну молоду українську громаду. Все це тільки початок тої шкільної роботи, що повинна початися в новім шкільнім році.

Громадяне! Комітет Української Школи звертається до вас з горячим покликом підтримати цю працю для рідного шкільництва в нашій громаді. В теперішню хвилю на вас спочивають два головні обовязки в цій справі:

Вписуйте масово свої діти до українських шкіл!

Нехай не буде між вами байдужих, що занедбали-б цей обовязок. Вписи переводять у себе шкільні громади і до них треба звертатися. Комітет буде старатися, щоб, крім дотеперішніх шкіл, були відкриті нові школи в тих дільницях міста, де їх ще не було. Відкриття курсів для старшої молоди буде оповіщене окремо.

Жертвуйте на Фонд Рідної Школи в Филаделфії!

Треба матеріяльних засобів на покриття видатків шкільної акції. Тимчасовий Комітет дав уже почин до утворення Фонду Рідної Школи в Филаделфії і зібрав на ту ціль дотепер $127.52. На ту суму зложилися $22.35 доходу з концерту української дітвори і $105.17 доходу з пікніку Рідної Школи.

Тепер комітет зачинає загальну збірку жертв на цей фонд. Жертви можна складати на листи, роздані комітетом, або просто на руки комітету, 847 Норт Френклин ул.

Громадяне! Українська школа це справа не тих батьків, що мають діти в шкільному віці, а власна, найбільш пекуча справа кождого українського громадянина, від якої залежить наша будуччина в Злучених Державах. Нехай не буде нікого, хто відмовивсяб від народнього податку на цю справу. Від успіху нашої збірки залежить, чи в осени вдасться вивести українську школу в Филаделфії на новий, ширший шлях.

Разом всі до спільної праці для виховання нашого молодого покоління!

В рідній школі наша будучність!

Комітет Української Школи в Филаделфії.

Др. В. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(6)

(Продовження).

В грецькому державовіданню, яке завершує Аристотель своєю головно „Політикою", є лише поняття „автаркія", самовистарчаємість — скажім, опора на власні сили в матеріяльному розумінні. Я пояснивби це в той спосіб, що держава повинна бути в такому напрямі розбудована, щоб їй до життя її власних сил — матеріяльних засобів вистарчало. Це не суверенність! Суверенність держави в нинішному розумінню, це теж прикмета держави, одначе не **матеріяльної, але правно-державницької натури.** Історія суверенности держави ось така:

В середньовічних часах була державна влада роздроблена. Побіч держави була пр. влада римської церкви, влада корпорацій (цехи), влада „независимістю" наділених міст та територіяльна влада ленн. Про ті влади ріжного рода, як і про незорґанізованість середновічної держави, буде ще мова. Отже про суверенність держави неодноцільної не можемо говорити. Про суверенітет держави можемо доперва говорити від того часу, як державна влада зачинає скупчуватися, що починається насамперед у Франції, коли то французькому королеві вдаеться приборкати панів ленників і папу римського та захопити всю владу у свої руки. Влада французького короля є

„**potestas superans**" — верховна влада, або найвисша влада. Зі слова „superans" по французьки „souverain", („Souverenitaet" — по німецьки), суверенність по українськи, маємо „terminus technicus", якого зачинають вживати Марсилій з Падуа (1270—1342), Маххіявелі (1469—1527) та Бодін (1530—1596). Цей послідний (Бодін) головно аналізує, що в державі мусить бути найвисша, независима, неподільна і на нікого іншого неперелевана влада — себто влада, котра має права державного маєстату. **Бодін** формулує ті права державного маєстату: 1) право творити або анулювати закон, 2) право вести війну або заключати мир, 3) право іменувати урядників, 4) право послідної — найвисшої інстанції в судівництві, 5) право помилування, 6) право чеканити гроші.

Над цими правами державного маєстату цілими віками ведеться боротьба, бо заходить питання: кому в державі прислуговують ті права?

Думки теоретиків по державовіданню є довший час противні собі. Одні признають згадані права монархови, а другі народові. Сьогодня говориться ще й таке, що ані монарх ані нарід, яко такий, не є носителями суверенної влади. Суверенність належиться державі — отже лише держава може мати ту прикмету, а не володар-монарх в державі монархістичній, або нарід-володар в республиці. На цьому місці можнаб розводитися богато, приміром: 1) Чи всі держави є суверенні? 2) Чи несуверенна держава є державою? 3) Чи радянська Україна є державою?

ІІ-га книга Аристотелевої Політики.

На вступі цеї політики зображує Аристотель устрої деяких держав (пр. Крети, Картаґіни, Атен та Спарти) і зачинає розвивати свої політичні міркування. В першу чергу аналізує і гостро критикує політичні погляди Гіпподама з Мілєту (про нього вже була мова), Фалкаса з Халцедону та Плятона.

Фалкас з Халцедону стояв на становищі, що спори відносно державних форм повстають через маєткову нерівність громадян. По думці Фалкаса лише така держава має здорові основи, котра признає загально маєткову рівність.

Аристотель ніяк не погоджується із виводами Фалкаса, бо взагалі маєткова рівність є неможливою до переведення. Зокрема є неможливою річю зрівнання рухомої, маєткової посілости. Зрівнання маєткової власности, на думку Аристотеля, противиться принципови ґеометричної рівности.

Вкінці, після міркувань Аристотеля, двигунами, спричинюючими поділ суспільства на кляси, є сили не економічної натури. Двигунами, творячими класи, є в першій мірі заподливість та бажання **слави.**

Дальше Аристотель широко розводиться над державними теоріями Плятона, зясованими головно в плятонівській державі „Політейя", **Аристотель поборює в перщій мірі знесення трівкої родини,** начебто родина уємно мала ділати на громадянина. Держава, каже Аристотель, складається з богатьох елементів, котрі себе взаїмно доповнюють. **Індивідуальна свобода є конечним елементом в державі!**

Відносно знесення приватної власности та заведення комуністичного господарства висловлюється Аристотель теж дуже неґативно на адресу Плятона. Через знесення приватної власности, на думку Аристотеля, загибають-нидіють гарні та благородні вчинки-пориви у людей, пр. жертволюбивість, несення ближньому помочі та пориви до поступу. Люди більше напружують свої сили, коли розходиться о їх власний, ніж о загальний інтерес.

ІІІ-та книга.

В третій книзі обговорює Аристотель устрої держав, то є форми держав — беручи під опіку найвисшу владу в державі, себто „кірія" або „**архе**". Аристотель ділить державні форми на дві групи, добрі і злі форми державні.

Добрими формами держави є такі, котрі виходять на користь загалу — злими натомісць такі, в котрих найвисша влада справується не ради загального, але ради власного інтересу.

Добрі форми держави є: 1) **монархія,** 2) **аристократія,** (республика), 3) **умірковане народовластя** — теж республика, в котрій заступлені всі стани суспільства. Таку форму держави називає Аристотель „**політейя**".

Противенством до тих державних устроїв — є **лихі:** 1) тиранія, 2) оліґархія, 3) **демократія,** в пізнійшій грецькій термінольоґії **охльократія** або диктатура демосу.

В державі є окрім володіючого (або монарх, або вибранці-мудрці, або представники всіх верств) ще громадянин-горожанин-citizen.

Отже Аристотель розбирає дальше в цій книзі поняття горожанина і приходить до висновків, що **горожаником є той, хто бере живу участь у державному житті.** Участь у державному житті, активна участь, проявляється відповідно до даної державної форми.

В демократичній державі громадянин безпосередно є жерелом закона та творцем закона **через голосування, то є безпосередну ухвалу на майдані.**

В інших формах держави рекрутуються (через вибір) урядники з громадян, котрі сповняють державні функції і занимають державні посади. Вибір в даному разі треба розуміти, „**честь — кому честь**".

В третій книзі ставить Аристотель питання, чи лише демократія*) має рацію, чи може також й інша форма правління має своє оправдання — рацію буту. Ту раціональність буту тої а не іншої форми держави, а консеквентно і з тим, наприклад, нерівність прав всіх горожан, **але „честь — кому честь"** називає Аристотель **гіпархе,** то є по нашому, не влучно в перекладі: упривілейованність - першенство (надправя).

Аристотель вилічує ріжні прикмети громадян, які можуть давати надправя, пр. ложе, багатство, военний хист, образування та моральність. Булоби помилкою, каже дальше Аристотель, одної тільки прикмети ради, приміром як це діється з огляду на богацтво, комусь давати можність „**надправя**". Всіми згаданими чеснотами повиненби визначатися „**більшправям**" користуючийся громадянин, (бо лише в даному разі булоб задосить вчинено принціпові ґеометричної рівности, (честь — кому честь!), котрий і Плятон і Аристотель умотивовують.

Мимо всего, нікотра верства суспільности не повинаб бути позбавленою співучасти в громадському житті.

Більшправя не треба в цей спосіб розуміти, що лише ложе вільних-повних громадян, богатство, военні здібности і т. п. дають права в державі. Ні! В державі всі громадяне мають права з тою одначе ріжницею, що хто більше заінтересований — заанґажований в державі, той більше повинен мати права.

(Далі буде).

*) Чому таке як раз питання ставить Аристотель не трудно вгадати. Атенська держава була в даний час абсолютною-прямою демократією.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Дан Бергман.

ГІСТЬ.

(Із шведського)

Господар Ґустафсон був минулого тижня у столиці. Приїхав продати ріжні хліборобські продукти, а нші купити, як грушки і сливки і бараболі та каву, чай і тютюн.

Ґустафсон економічна людина. Жив дуже скромно у столиці, мешкав у приватному готелі а їв із автоматів. Та переконався, що то доволі дорого тай затужив за домом, за жінкою, дітьми і стайнею.

Аж ось одного дня стрінув він великого торговця Люндстрема, старого приятеля і молочного брата, якого не бачив довгі літа. Оба врадувалися дуже. Це побачення закінчилося двома-трома подвійними великими. Вони дуже смакували Ґустафсонові. Також тому, що заплатив їх старий приятель Люндстрем. І настрій ставався все сердечніший. Заки розлучилися, попросив Люндстрем Ґустафсона навідатися до нього на невибагливий обід із ним і його жінкою.

Ґустафсон не сказав ні. Він бачив, що порції з автомату для його здорового сільського апетиту були доволі за малі тай у принціпі не мав нічого проти ліпшого безплатного обіду.

Зате пані Люндстремова була менше рада, що дешеву та поживну фашировану капусту мусить виміняти за руйнуючу її хазяйство телячу печеню і фляшку вина. І вона потребувала великої сили волі й зручности, щоби словам, якими витала Ґустафсона, надати щирого тону.

— Які ми раді, пане Ґустафсон, що можемо привитати вас тут у нашій скромній хаті.

— Я також дуже радий, — сказав Ґустафсон, ввічливо подаючи руку, при чому перевернув стоячу лямпу.

Ґустафсон почувався тимчасом усе краще у ввічливої родини Люндстремів. А під вечір, як вимантив у Люндстрема, пані Люндстрем і її мами при скаті 1.50 кор., озвався наразі, зітхаючи вдоволено і тужливо:

— Що в дома, то в дома, а що готель, то готель!

— Знаєш, що — сказав торговець Люндстрем нерозважно — випровадься з готелю тай спровадься до нас!

Пані Люндстрем глянула на чоловіка поглядом, що міг підпалити цілий дім і сказала:

— Ах, так, любий, добрий пане Ґустафсоне, зробіть це!

Годину пізніше Ґустафсонові клунки зявилися з приватного готелю.

Міщанська родина у великому місті не має звичайно за богато кімнат, а також ліжок і постелі. Цілу хату перевернули горі дном, щоби Ґустафсонові прилагодити добре леговище.

Люндстрем і його родина мусіли ломити собі голову над тим, як дати собі раду. Мали неспокійну ніч, а Ґустафсон лежав у гостинній кімнаті, спав покріпляючим сном і хропів, що аж зеркало стінне гойдалося.

Люндстрем устав на другий день змучений і невиспаний. А господар Ґустафсон був веселий, наче птах і їв шинку та яйця, начеб розходилося про заклад, підсвистуючи полагодив свої орудки тай знову прийшов усміхнений на обід. Розсяяний сів при столі, на якому тепер стояла фашированa капуста поважно-маестатично. Але й ця не зменшила нітрохи радости його серця.

Та як Люндстрем почув, що Ґустафсон не був іще в опері, він просто обидився та сказав, що то рішучо не ялося для образованої людини. А потім пішов до телефону та замовив чотири партерові місця.

Люндстреми приготовилися і Ґустафсон потребував лише піти з ними. Дивним припадком Ґустафсон сам один попався до каси. Як дізнався про ціну, мало що не впав на землю. Одначе мосяжна штаба придержала його і йому не оставало нічого іншого, як заплатити.

Не мав ніякої приємности з опери. Блідий та прибитий сидів він там і думав про кошти. І музиці не вдалося теж злагіднити неспокою в його душі. А Люндстреми мали взаїмну приємність.

Ґустафсон зрадів, як опера скінчилася. Він змучений і хоче йти додому, казав він.

— Але що! Додому ще не підемо! — сказав Люндстрем. — Мусимо ще показати тобі оперову гостинницю.

Потягли Ґустафсона зі собою. І найшли один столик. Помилково Ґустафсон став переглядати спис вин — він направду думав, що то спис страв.

— Слухай ти, жартуне, ти чейже не хочеш фундувати секту?

— Ах, сект! Господи, це чудово! — скрикнула радісно Люндстремова.

Прийшов сект і богато інших гарних річей.

Ґустафсон заплатив, з великим жалем у серці...

Люндстреми спали цеї ночі дуже добре. Були вдоволені зі свого вечера та ще змучені з минулої ночі тай Ґустафсон уже не хропів. Бо він узагалі не спав. Обрахував собі кошти. Було щось сто корон. О так, часом воно коштує дорого мешкати безплатно.

Як на другий день уранці торговець Люндстрем увійшов у гостинну кімнату, не найшов уже ні сліду по Ґустафсоні і його клунках.

Зате на столі лежала карточка, а на цій карточці написав Ґустафсон працання, а саме лише одно слово: Ловець мужиків!

ДИВНІ СІЯМСЬКІ БРАТИ.

В місцевости Новий Базар (у Сербії) жиють два 19-літні брати, зрослі здовж тіла. Ходять дивним способом: Звичайно йде лише один і той несе другого. Коли змучаться, перемінюються. Близнюки ці умово нерозвинені, а подобають на 7-літні діти. Одного голова на довжезній шиї, шия другого є коротка, втиснена між рамена. На питання відповідають неартикулованими звуками.

ЧОМУ ЛЮДЕ ПЛАЧУТЬ.

Учений Е. Райнольд займається повищим питанням і доходить до висновку, що плач людини у всякому віці є ознакою безпомічности. В давних часах люде плакали лише наслідком фізичного болю.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЗМУЧЕННЯ.

Чому мучимося так скоро?

В наших часах є чимало контрастів. З одного боку бачимо людей, що виконують титанічні змаганя, з другого боку більшість людей „жаліється на надзвичайний упадок фізичних сил. Подумаймо лише, скільки енергії мусить мати летун, який не спить 18 годин і працює з натугою усіх фізичних і умових сил (Ліндберг, Чемберлін). Кождий практикуючий лікар знає той рід умучення, спричинений не надмірною працею або недоспалою нічю, але котрого причини є глибшої, внутрішної натури.

Вже зранку при вставанню з ліжка відчувають деякі люди змучення, яке робить їх нездібними до всякої інтенсивної праці. Таке змучення робить тих людей лихими, примхуватими, невдоволеними, заки ще взялися до своєї фахової праці. У деяких цей стан поправляється через день, так що під вечір вони вже зовсім нормальні і здібні до праці. Інші потребують побуджуючих засобів, як чорна кава, чай, нікотина й алькоголь, часом навіть вистарчить сильний буліон. Але ці засоби не ділають на довго, побуджують щоправда зпочатку нерви, але як перестануть ділати — зачинається ще прикріша реакція.

Причиною того ослаблення є продукти білка, які не незаобсорбовані зовсім, ділають у крови, так як отруя. І так примiром викрито, що причиною мігрени є т. зв. гістаміна, продукт білка, дуже зідливої натури, що виділюється при травленні мяса і білка.

На чому основується змучення?

Годі говорити тут про пережиті фрази нервовости і малокровности. Коли розслідити ближче симптоми змучення, що обявляються в болю голови, мігрені, жолудкових забуреннях і т. д., то вони виявляють близьке спорідненя з патольогічними змінами, які виступають часом при травленні мяса. Вже давно вчені переконалися, що такі люди, які скоро мучаться, нездужають на це змучення наслідком надмірного мясного харчу. Вразливість на обильний мясний харч є зовсім індивідуальна; це, що є корисне для одного організму, може бути легко шкідне для іншого. Такі люди повинні за порадою лікаря вплинути відповідною дієтою на переміну матерії. Хорі ідуть нераз до лікаря і жаліються на біль голови, а лікар — крім дієти, не записує їм ніяких порошків ані ліків. **Такі люди мусять виректися мяса, як основної, головної поживи.**

Зовсім навпаки є, коли люде, які нездужають на змучення, стараються побуджуючими засобами здобути енергію фізичну і духову. **Вони дуже помиляються та збільшують лихо ще більше, бо на довший час навіть найсильніші побуджуючі засоби тратять свою силу, успішність.** Тут можлива лише одна поміч: **зміна дієти,** виключення мяса зі спису страв, а збільшення скількости страв із **зеленини** (горбдовини), **овочів.** Достаточний **рух, евентуально аж до змучення. В цьому випадку змучення є природне і приносить глибокий та покріпляючий сон.** Треба також старатися не обтяжати жолудка на вечір.

Нервове змучення.

Є теж змучення чисто нервової натури, що не мають нічого спільного зі змученням, званим технічно „змученням наслідком самозатроєння організму". І тут виступає вже вчасним ранком, а навіть після глибокого сну, змучення і сонність, якої не можемо побороти, часом у сполуці зі сильними болями голови. Людина почувається формально зломаною, наче побитою, не надається до ніякої праці, є недобра, зденервована і перша половина дня є для неї справжніми муками. По обіді положення поправляється. Проти такого змучення найліпшим ліком є **гідропатія.**

Зовсім іншою формою є змучення життям, з її страшним наслідком — пошестю самовбивств. Тут треба признати, що молодь утратила моральні основи, не признає ніякої карности ні авторітету. Надокучує їй скоро життя, а передчасні привички вичерпують її сили та знеохочують до життєвої боротьби. Наслідком того наступає змучення, неохота до життя, а недостача сил, змарнованих нерозважно, кидає молодих людей в обійми самовбивчої смерти.

Спорт розвиває і скріплює, що правда, фізичні сили, але в дуже богато випадках дегенерує, переходить в екстраваганції, або у фахове ремесло. Зате сили і здібности духової праці меншають у молоді замітно з дня на день. Лікарі і педагоги повинні зрозуміти небезпеку, яка відси загрожує суспільности, та призадуматися, поки ще пора, пошукати зарадчих засобів.

ЗВІРЯТА АТЛЕТИ.

Коли хто пильно приглядався звірятам, мусіла його зачудувати велика сила деяких звірят. Звірята ці у відношенні до величини свого тіла виконують працю, якої у відповідній пропорції не виконали би найславніші атлети. Мабуть кожен бачив уже, який тягар може нести маленька мурашка: часто воліче вона предмет, що богато разів перевищає величину її тіла. Цікаве, що також яструб може понести курку тяжшу від себе, молодий лис понесе дорослого кріліка, а старий лис понесе дорослого заяця довгий шмат дороги. Також вовка можна назвати атлетом, бо вміє скоро бігти до ліса великий шмат дороги з вівцею у зубах, але його перевищає силою ведмідь і лев. Ведмідь є в силі потягти рогату худобу, а лев доброго вола. Дехто каже, що тої сили додає згаданим звірятам „боротьба за істнування". Одначе мисливці подають приміри, що і ловецькі собаки часто доказують таких чудес, а тут відграє ролю вже не „боротьба за істнування", а радше „честилюбивість" і бажання недопустити інших собак до зловленої раз добичі.

П. Ковальчик.

СУДЬБА.

(Образок з життя).

Іде дорогою дід. З лахманів виглядає стидливо чорне від сонця й бруду обросле його тіло. Скрівавлені босі ноги ледво підніма́ються по острій колючій дорозі.

З торбою через плечі шкандибає дід у село й споглядає на ниви, що золотим морем кругом розлилися.

Змучений сідає під вербою й радісно споглядає на красу й богацтво...

Не спозирає він на чисте, погідне небо, що далекою глибиною над ним звисає; не манить його блискуче сонце: він дивиться на зрілі, золоті ниви пшениці, що свобідно розтяглись перед очима, слідить за їх грою з веселим вітром і вслухується в їх ритмічну пісню, що легонько, як мати дитині, до сну йому співають... Рівне їх колихання вколисує і його, і він щасливий, забуваючи своє горе, спокійно засипляє...

Що йому сниться? Чи може ці щасливі дні молодости, весняної краси? Чи може часи зрілого мущини, коли то в рядах народнього війска боровся за свободу народу? Чи може теперішний стан, як дідінвалід, забутий своїм народом, валяється по чудовому цьому світові? Не знаю...

Як збудився, сонце вже сіло за гори. Зітхнувши важко, встає бідний дід прямує в село, щоби заночувати де в добрих людей.

Іде й думає.

„О, Царю вселенної! Яке велике Твоє чудо! Безгранична Твоя милосердність! Щасливий і люд цей добрий, що на цих нивах працює. Добрий і набожний він, коли Твоя щира й милосердна рука поблагословить його! Може й я знайду захист у цих щасливих людей"...

Віддавшися своїм думкам, дідусь навіть не замітив, що він у селі вже.

Гамір і веселий крик будить його з задуми.

Вертає люд з поля — веселий і радий. Старші мовчки курять свої люльки, а парубки й дівчата співають пісні, молоді й чисті, як вони самі...

Проходячи мимо, витає їх дідусь словом божим. Радіє їх щастям добренький, їх веселістю наповнюється і його серце... Забуває за своє горе, за свою бідноту... Нещасний забуває, що він — дід.

Аж тут зза угла хати кидається на нього велика, страшна собака. В туж мить опамятується дід, відразу згадує, хто він, і знає, що він цей нещасний, якому й собака не дасть спокійно пройти! І, відганяючись від собаки своїм здоровенним суком, оглядається на людей, щоб допомогли йому. Та вони спокійно дальше йдуть, маючи ще велику втіху з безрадного положення старенького діда...

А малі, недорослі діти, ще більше троблять собаку, яка до решти розриває вбогі лахмани.

На силу відбивається старенький від злої собаки й від збиточних дітиськів.

Від хати до хати ходить і проситься на ніч.

Поганий, обірваний його вигляд перестрашує газдині і всі вони відказують йому захисного кутка...

Іде — і сльози, тяжкі, гіркі сльози капають на землю... Не обтирає їх! Ні! Хай ллються, лекше стане!

Він уже на другому кінці села, й не знайшовши притулку, виходить з села, прямуючи в чорну даль ночі... самітний, забутий, погорджений, без до...

Авто не є небезпечне. Воно спокійне, слухняне, легко дається кермувати і ніколи не бунтується — лише чоловік при кермі часто є необережний, глупий... або пяний.

(„Пті Парізієн").

